

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 6.

V Ljubljani, 15. marca 1887. l.

XXVII. leto.

O prirodoписnem pouku.

Prirodoписni pouk ima v prvi vrsti nalogo, da podaja učencu potrebnih vednosti iz trojnega kraljestva prirode. Poleg tega uri ta pouk otroške čute mnogo bolj, nego marsikak drug predmet. Spoznavajoč zvezo med prirodnimi pojavi uči se učenec razumevati, da je vsako prirodno telo navezano v svojem bivanju na drugo in da ni nobeno nastalo slučajno. Pa tudi duševne sposobnosti, bodisi umstvene ali нравstvene, mogočno se izobrazijo s prirodoписnim poukom.

Ta pouk bistri torej vzmožnost za opazovanje, uči na vse se natanko ozirati, vse primerjati, razločevati in razrejevati. Prirodoписje je torej pripravno sredstvo za induktivno sklepovno postopanje.

Poleg razuma pospešuje prirodoписje tudi občevanje s prirodo, ko se je móči bolj prosto gibati; na ta način blaži torej otrokovo blagonравnost. Ob jednom pa ojačuje tudi duha in srce otroško, obrazovaje njegov značaj in njegovo voljo. V tem oziru je pač največjega pomena vzbujanje estetičnega in verskega čuta, kajti vse lepo in pravo, kar se nahaja v prirodi, vpliva na otroka tako, da mu vzbuja sočutje, zanimanje, posnemanje, veselje ali žalost in konečno globoko spoštovanje do premodrega Stvarnika prirode.

Poglejmo le živalstvo! Koliko momentov se učitelju ponuja, da budi v otrocih sočutje, da jih navaja k ljubezni do živalic, da jim kaže ljubezen mladičev do njih roditeljev in s tem ljubezen otrok do starišev. Otrok vidi marljivost bučelj in mravelj, vidi, kako skrbé ptiči in druge manjše in večje živalice za svoje mlade, sliši pripovedovati o nesebični delavnosti živalstva. Vse to in jednako mogočno vpliva na njegovo vzprejemljivo srce.

A tù treba, da je učitelj sam pravi prijatelj prirode, da prav razumeva isto in da vé dati pouku tako obliko, ki gre otrokom k srcu. Samo besedičenje brez pravega ognja le malo izdá. Otroci sicer slišijo besede, a glas je votlodoneč, srce ne ogrevajoč.

Tako je tudi z rastlinami! Kdor se je naučil rastline ljubeznjivo gojiti, tak gotovo ne bode neusmiljeno pokončeval dreves, grmov, cvetic i. t. d. Na rastlinah se mu bode uril sosebnost estetični čut. Lepota barv, vonjava cvetja, rast in oblika stebelc, vejic in peresec, vse to in jednako budi in razvija čut na lepoto, kar se v človeškem življenju le prečesto pogreša. Sosebnost na kmetih je to velike vrednosti, kajti tù je estetični okus prav malo razvit, z umetnimi sredstvi ga razvijati pa ni lahko. A priroda ponuja dosta prilik, otrokom pokazati, kako treba uravnati to ali drugo zabavo. Vsaj vemo, da je ravno vrt ono sredstvo, katero podaja tudi izobražencu svoj najlepši kinč, da okraši deklince, podobe, pokopališča i. t. d.

In neorgansko kraljestvo! Tù sicer ni one miline, one ljubeznjivosti in krasote, kakeršna se nam pokazuje v prej imenovani prirodi. Namesto tega pa se predločuje tù mogočnost in veličanstvo gorovja, idilična slika hribovja, pravilna oblika kamenja ali koristna uporaba rudnin. Vrhù tega ponuja prirodopisje dosta prilik za tehnične opravke, navadi na pravilno mišljenje in razjasni zmote in praznoverje. Otroke navaja h koristnemu delu na vrtu in na polji, to pa je neprecenljivo sredstvo za plemenito delo.

Z natančnim opazovanjem prirodnin navadili se bodo otroci tudi opazovanja samega sebe, kar je bistveni del vse samodelavnosti. Poznavši prirodo in njeno krasoto veselili se bodo življenja, sicer polnega nadlog in težav. V urah britkosti se bodo še pozneje radi zatekali v vedno veselo prirodo in tù pozabili vsaj za trenutek žalost in skrb.

Pouk v prirodopisji budi in pospešuje pa tudi ljubezen do domovine. Otroci spoznajo, da je tudi njih domovina lepa in krasna, in čeprav bodo pozneje videli morda še lepše kraje, vendar to, kar se jim je prvokrat vtisnilo v dušo, to bode ostalo neizbrisljivo ter jih bode vedno z nova priklepalo ne ljubo domačo okolico. Domotožje, ta izvor osamelega in zapuščenega srca, sililo jih bode nazaj v planinski raj, kjer je móči še zadovoljnejše in mirnejše živeti, nego po širokem svetu.

Red pa, katerega se učimo spoznavati v vsi prirodi, bistril nam bode čut za zakonitost, na kateri je osnovana vsa morala.

Fr. Gabršek.

Zgodovina pedagogije.

(Dalje.)

III. Judje.

Judje so bili izvoljeni božji národ. Kakor je bil Jehova (Bog) gospodar in vzgojitelj vsega národa, tako je bil tudi oče glava in učitelj svoji družini. Žene so malo cenili, a ljubili so svojo deco ter jih niso zametali ali ubijali kakor ostali stari národi. Mnogobrojno potomstvo smatrali so za blagoslov božji. Veliko radost je bilo torej v njihovi hiši, kadar se jim je dete rodilo.

Mati je večinoma sama dojila svoje dete, in to navadno do tretjega leta. Pri daljni vzgoji pomagal jej je oče. Ustrahovanje je bilo ostro, tudi šibe niso štedili. „Kdor štedi šibo“, rekli so, „ta ne ljubi svojega sina“. Poslušnost ali pokorščina nasproti starišem je bila prva dolžnost po 4. božji zapovedi, ki se glasi: „Spoštuj očeta in mater, da bodeš dolgo živel, in da ti bode dobro na zemlji“.

Vzgoja je bila skozi in skozi verskega značaja. Glavno in temeljno načelo je bilo: „Strah božji je začetek vse modrosti“. Zavoljo tega je oče zgodaj poučeval svojega sina v božjih postavah. On se je s svojim sinom vkupno postil in molil, vodil ga k verozakonskim svečanostim, ter mu pripovedoval o mnogobrojnih čudežih, s katerimi je Bog vplival na osodo judovskega národa.

S početka niso Judje imeli šol, ampak sam oče je poučeval svoje sinove, najprvo v onem poslu, s katerim se je bavil, namreč v kmetijstvu, živinarstvu, ribarstvu, lončarstvu in barvarstvu. Razen tega jih je učil čitati sv. pismo, včasih tudi pisati ter uril jih je v orožji. Z gimnastiko se niso pečali, a zeló so cenili in gojili muziko in ples. Kadar je deček dovršil dvanajsto leto, moral je izvrševati vse državljanske in verozakonske dolžnosti. Kakor je bil oče učitelj sinovom, tako je bila mati učiteljica hčeram, in učila jih je presti, tkati, šivati, veziti, kuhati, plesati, peti, gosti in včasih tudi čitati.

Prva vrsta judovskih šol so bile šole prerokov. Zvale so se tako, ker so jih oskrbovali preroki (Samuel, Elija, Elizej itd.). Vzgojenci so se imenovali „proroški sinovi“